

La tradició sociològica: les aportacions dels clàssics

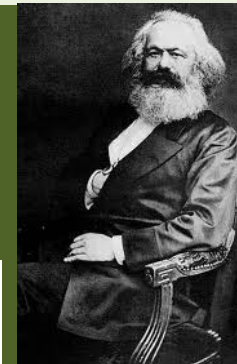
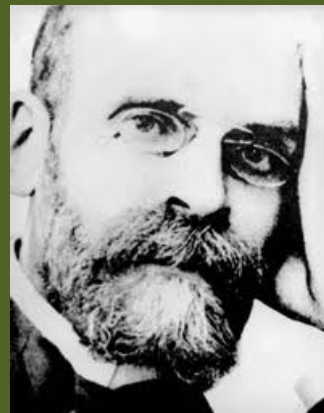
2n curs

Grau de Sociologia

Prof.

Ernest Garcia

Universitat de València, 2015



Temàtiques del curs

Nucli 1. Les visions del progrés de la humanitat: escèptics i creients. Malthus. Rousseau.

Nucli 2. Transformació/progrés; ordre/desordre. Utopia vs. positivisme. Saint-Simon, Owen, Fourier, Comte.

Nucli 3. L'ombra de Darwin: evolució, classes i conflicte. Engels i Marx. Spencer.

Nucli 4. La sociologia en la universitat. Durkheim. Weber. Simmel.

Nucli 5. Les trajectòries de la investigació empírica en sociologia. La sociologia de Chicago (Thomas, Park, MacLean...). Positivisme lògic i sociologia (Neurath, Lazarsfeld).

Nucli 6. La teoria sociològica i la filosofia social en les dècades centrals del segle XX. Materialisme històric i crítica de la cultura (Lukács, Gramsci, l'Escola de Frankfurt). El funcionalisme estructural (Parsons, Merton).

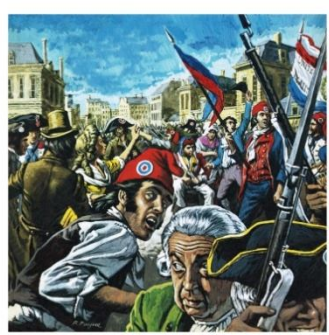


Els referents: la idea de progrés



El 1793-94, Condorcet havia sintetitzat la teoria social del segle XVIII (el «segle de les Il·lums») amb una inequívoca declaració de fe en el progrés. En examinar la història universal es podia mostrar, pel raonament i els fets, «que la naturalesa no ha fixat cap límit al perfeccionament de les facultats humanes; que la perfectibilitat de l'home és realment indefinida; que els progressos d'aquesta perfectibilitat (...) no tenen més límit que la durada del globus en què la natura ens ha llançat». I afegia: «Sens dubte, aquests progressos podran seguir una marxa més o menys ràpida, però no serà mai retrògrada mentre la Terra ocupe el mateix lloc en el sistema de l'univers» (p. 40).

En el futur, el progrés comportà sobretot tres coses: «la destrucció de la desigualtat entre les nacions; els progressos de la igualtat dins d'un mateix poble; i finalment el perfeccionament real de l'home». D'acord amb la primera: «Totes les nacions han d'assolir un dia l'estat de civilització a què han arribat els pobles més il·lustrats, més lliures, més descarregats de prejudicis, com els francesos o els angloamericans» (p. 194).



«Arribarà, doncs, el moment en què el sol il·luminarà únicament sobre la Terra homes lliures, que no reconeixeran més senyor que la pròpia raó; en què els tirans i els esclaus, els sacerdots i llurs estúpids o hipòcrites instruments no existiran més que en la història i en els teatres» (p. 198).

Condorcet, *Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain* (1793-1794):

<http://classiques.uqac.ca/classiques/condorcet/esquisse_tableau_progres_hum/esquisse_tableau_hist.pdf>.

1. Malthus, referent del pessimisme antropològic i precursor d'una sociologia naturalista



17^e Année (Nouvelle série). — N^o 30 — Mensuel — Février 1911

LE MALTHUSIEN

Contre la pauvreté par la limitation des naissances
Boulevard de Valenciennes de Valenciennes

RÉDACTION et ADMINISTRATION : 54, rue Ramus, Paris-XX^e
Bureaux ouverts de 9 h. du matin à 6 h. du soir. Le dimanche, le matin seulement.
Adressez toute la correspondance à Albert OROS, Administrateur.

Abonnement annuel : France, 1 fr. 50 ; Union postale, 1 fr. 80⁰⁰ — Prix du N^o : 10 centimes
Les abonnements partent de janvier et juillet et se paient d'avance.

L'ÉDUCATION SEXUELLE

Deux de H. A. L. A. T. S. I. E. R. A. S.

— C'est pas malheureux, à ton âge, lire des cochonneries pareilles ! —
— Voilà, Monsieur le Docteur, ce méchant parnement s'est... amusé et il a...
L'ADMINISTRATEUR

UNE CONFÉRENCE

VENDREDI 9 FÉVRIER, à 8 h. 3/4 du soir
Grande Salle des Sociétés Savantes, 8, rue Danton (VI^e)
Métro : SAINT-MICHEL

Jean MARESTAN
Traitera dans une
Conférence Publique et Contradictoire
L'ÉDUCATION SEXUELLE
Entrée : 50^c ; Places réservées : 1 fr.

AVIS A NOS ABONNÉS

L'abonnement d'un certain nombre de nos amis est éteint depuis décembre 1911 ; nous les prions de nous envoyer leur renouvellement sans tarder.
A ceux qui n'auront pas payé, nous présenterons dans les premiers jours qui suivront l'envoi du prochain numéro, une quittance postale de deux francs, montant de l'abonnement et des frais de recouvrement.
L'ADMINISTRATEUR

L'ABONDANCE DE L'OR et la CHERTÉ des VIVRES

Les économistes bourgeois s'efforcent d'accréditer, dans le public, une erreur considérable, à savoir que la cherté des vivres provient principalement de ce que l'or devient de plus en plus abondant.
Et cela peut être fort nuisible aux ouvriers.

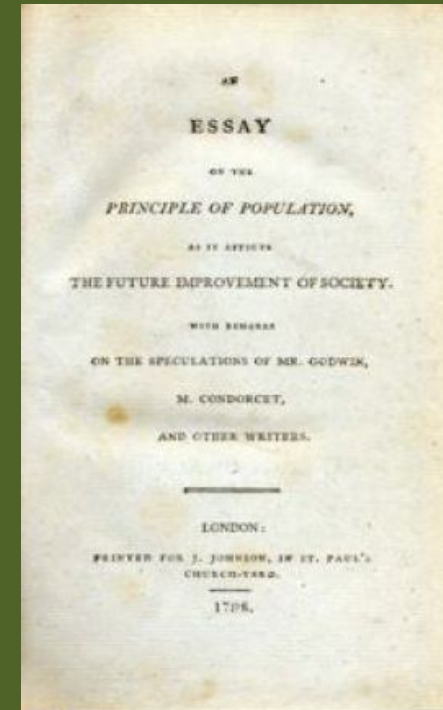


Què va dir Malthus?

Thomas-Robert Malthus, *Assaig sobre el principi de la població* (1798)

«Podem estar segurs que quan cap entrebanc no atura la població, aquesta es duplica cada vint-i-cinc anys, i creix així de període en període segons una progressió geomètrica.

L'increment de les produccions de la terra és menys fàcil de mesurar. Tot i amb això, estem segurs que el seu creixement té lloc a un ritme completament distint del que governa el creixement de la població. Així, mil milions d'homes es doblaran en vint anys a causa del principi de la població, el mateix que un nombre de mil homes. Però obtenir l'aliment necessari per fer front a la duplicació de mil milions d'homes no serà igual de fàcil! L'ésser humà té un espai limitat al seu abast. Quan totes les fanecades s'hagen unit les unes a les altres fins que tota la terra fèrtil estiga en producció, aleshores l'augment dels aliments dependrà tan sols de la millora de les terres ja cultivades. Ara bé, aquesta millora no pot fer progressos constants, sinó al contrari. En canvi, en tots els llocs on troba amb què subsistir, la població no coneix límits, i els seus creixements són per ells mateixos les causes de nous creixements.»

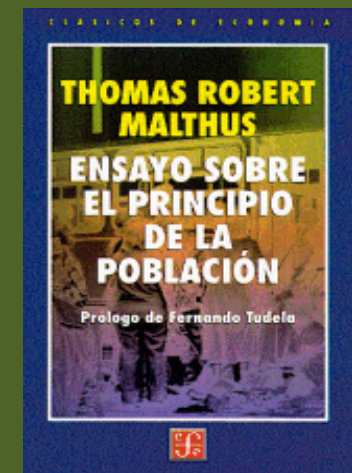
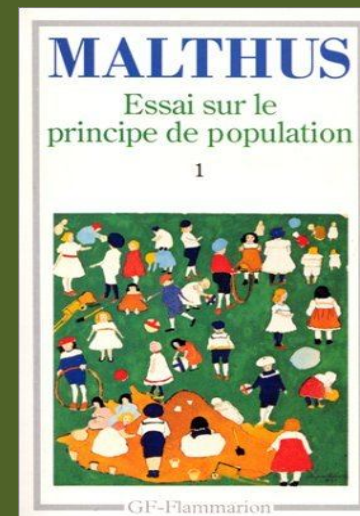


«...Em limitaré a formular les proposicions següents:

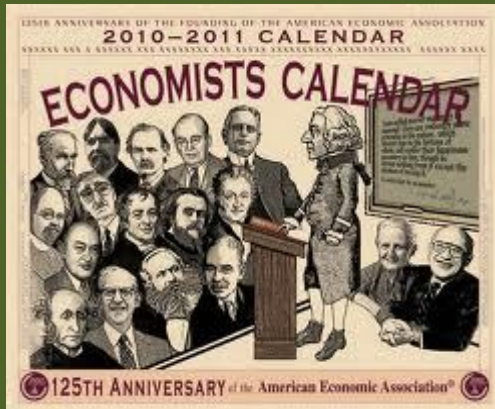
1. El nivell de la població està limitat necessàriament pels mitjans de subsistència.

2. La població creix sempre que creixen els mitjans de subsistència, a menys que l'aturen obstacles poderosos.

3. Aquests obstacles particulars, i tots els que frenen l'increment de la població i la forcen constantment a reduir-se al nivell dels mitjans de subsistència, poden sintetitzar-se en tres classes: la constricció moral, el vici i la misèria.»



Thomas-Robert Malthus, *Assaig sobre el principi de la població* (1798).



Payne

«...Si deixem créixer la població massa ràpidament, morirem miserablement víctimes de la pobresa i de les malalties contagioses.

(...)

Com que és inevitable que la població siga detinguda per algun obstacle, és preferible que siga per la previsió prudent de les dificultats que comporta la càrrega d'una família que per la necessitat i els vicis.

(...)

Si volem sincerament que la sort del pobre millore d'una manera constant, el millor que hom pot fer és exposar-li amb tota veritat la seua situació: fer-li comprendre que l'únic mitjà per fer pujar realment el preu del treball és disminuir el nombre d'obrers, i que com que ells els subministren al mercat, només ells poden impedir llur multiplicació.

(...)

Potser s'objectarà al pla que acabe de proposar (...) que tendeix a disminuir la competència entre els obrers (...). Desitjar que millore la condició del pobre i que pugua obtenir gràcies al seu treball una gran quantitat de coses necessàries per a la vida, i lamentar-se després perquè els salaris són alts, és fer com els xiquets que donen els dolços amb una mà i els volen tornar a agafar amb l'altra i de seguida comencen a plorar (...). Un mercat sobrecarregat d'obrers i amb grans salaris cadascun d'ells són dues coses del tot incompatibles.»

El «pla per abolir gradualment les lleis sobre els pobres»

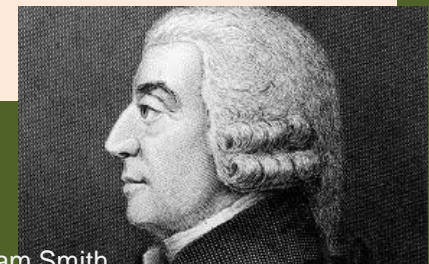
«... Jo proposaria que fóra publicada una llei que establira que es rebutge l'assistència de les parròquies als fills nascuts de matrimonis contrets un any després que fóra promulgada aquesta llei, i a tots els il·legítims nascuts dos anys després.

(...)

Una vegada publicada la llei i adequadament informat el poble, és a dir, una vegada que el sistema de lleis sobre els pobres haja estat abolit per a la generació naixent, si algú decideix casar-se sense tenir esperança de poder alimentar la seua família, crec que ha de ser abandonat a ell mateix, tenint al respecte la més completa llibertat (...). La raó és que la pena amb la qual castiguen les lleis naturals cau immediatament sobre el culpable, i aquest càstig és per si mateix sobradament fort.

(...)

... que si tinguera lloc una revolució no canviaria favorablement la relació de l'oferta i la demanda o la dels aliments amb el nombre de consumidors; que si l'oferta de treball fóra més gran que la demanda i la demanda d'aliments, més gran que l'oferta, patirien les penalitats que produeix la necessitat fins i tot sota el govern més lliure i més perfecte.»



Adam Smith

Esperances que hom pot concebre raonablement a propòsit d'una millora en l'estat social (textos de l'Assaig sobre el principi de la població).

«... tot i que l'augment de la població en raó geomètrica és un principi incontestable, tot i que el període de doble augment que resulta d'aquest augment si no l'atura cap obstacle s'ha establert en aquesta obra molt moderadament, cal observar que aquest progrés de la població ha estat detingut pel de la civilització.
(...)



No hi ha dret a tractar-nos de visionaris si en funció d'això concebem alguna esperança de millora en la societat humana, perquè l'experiència demostra que la prudència que recomanem sota el nom de violència moral ha estat més o menys observada en diferents països i ha variat segons els temps i els llocs.

(...)

L'objecte d'aquesta obra, més que proposar plans de millora, és posar en relleu la necessitat d'acontentar-se amb el mitjà de millora que la Natura ens ha prescrit.

(...)

Si dirigim la mirada envers l'estat de la societat en els períodes passats, puc dir amb seguretat que els mals que resulten del principi de la població han disminuït en lloc d'augmentar.»



La pesada càrrega de la ideologia

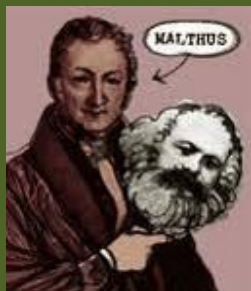
Marx sobre Malthus

Karl Marx
Friedrich Engels

Critique
de Malthus

Nombreux textes inédits, traduction et notes de Roger Dangosville ■ Critique du principe de la population de Malthus ■ La mystification de la surpopulation ■ Le malthusianisme - une déclaration de guerre ouverte au prolétariat ■ Conséquences de la loi malthusienne de la population ■ La théorie de la population ■ Critique de l'économie politique de Malthus ■ Evolution des classes sociales ■ Misère au sens de Marx ■ Le truc de Malthus ■ La science économique comme bête arrogante ■ Pillage des ouvriers productifs ■ Au cœur de la question ■

FM / Petite collection maspero



«No obstant això, a fi de deixar sense cap base la por universal de la superpoblació, tornem una vegada més a la relació entre forces productives i població. Malthus pren com a punt de partida un càlcul sobre el qual recolza tot el seu sistema. Segons diu ell, la població augmenta en progressió geomètrica: $1 + 2 + 4 + 8 + 16 + 32$, etc., i la força productiva de la terra, en progressió aritmètica: $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6$. La diferència és impactant i cridanera. Però és realment justa? Qui ha demostrat mai que el rendiment de la terra augmentava en progressió aritmètica? La superfície del sòl és limitada, això és cert. Però la força de treball aplicable a aquesta superfície creix al mateix temps que la població. Podem admetre, fins i tot, que l'increment del rendiment així obtingut no siga proporcional al de les forces de treball. Aleshores resta encara un tercer element, que malgrat tot no compta per a res a ulls dels economistes: la ciència, els progressos de la qual són infinits i tan ràpids almenys com els de la població. Quants progressos deu l'agricultura d'aquest segle només a la química, per no dir que només a dos homes —Sir Humphrey Davy i Justus Liebig! Ara bé, la ciència augmenta tan ràpidament com la població, si més no, perquè la població augmenta per relació a la generació precedent. La ciència, per la seua part, progressa en funció de la massa dels coneixements transmesos per totes les generacions anteriors. En les condicions més ordinàries, per tant, seguiria igualment una progressió geomètrica. Hi ha res d'impossible per a la ciència?»

El punt de vista de Proudhon

Pierre-Joseph Proudhon
(1849)

Les malthusiens

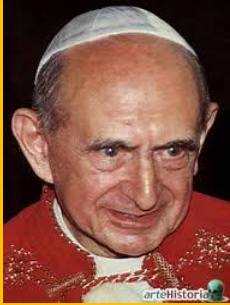
„Arbeitsanweisung“ erstellt von der Bibliothek der Universität Paris, Collège de France.
Copyright: www.college-de-france.fr/

Dans le cadre de la collection: "Les classiques des sciences sociales"
Site web: http://www.uqam.ca/Classiques_des_sciences_sociales/

Une collection de livres créée par Jean-Marie Tremblay, professeur de sociologie au Collège de Champlain en collaboration avec la Bibliothèque Paul-François-Bourget de l'Université de Québec à Chicoutimi.
Site web: http://bibliotheque.uqam.ca/les_classiques_sociaux/



«La teoria de Malthus és la teoria de l'assassinat polític, de l'assassinat per filantropia, per amor a Déu. Hi ha massa gent al món: heus ací el primer article de fe de tots aquells qui, en aquest moment, regnen i governen en nom del Poble. És per això que treballen tot el que poden per fer disminuir la gent. Els qui s'apliquen més bé a tal deure, i practiquen amb pietat, entusiasme i fraternitat les màximes de Malthus, són els bons ciutadans, els homes religiosos; els qui protesten són anarquistes, socialistes, ateus.»



POPULORUM PROGRESSIO
ENCÍCLICA DEL PAPA PAU VI
SOBRE EL DESENVOLUPAMENT
DELS POBLES

«22. “Ompliu la terra i domineu-la”: la Bíblia, des de la seua primera pàgina, ens ensenya que la creació entera és per a l’home, el qual ha d’esmerçar el seu esforç intel·ligent a posar-la en valor i, mitjançant el seu treball, perfeccionar-la, per dir-ho així, posant-la al seu servei. Si la terra ha estat feta per a procurar a cadascú els mitjans de subsistència i els instruments del seu progrés, tot home té el dret de trobar-hi allò que necessita.

(...)

37. És veritat que massa sovint un creixement demogràfic accelerat afegeix noves dificultats als problemes del desenvolupament: el volum de la població creix més ràpidament que els recursos disponibles, i ens trobem aparentment en un carreró sense eixida. D’ací la gran temptació de frenar l’augment demogràfic per mitjà de mesures radicals. És cert que els poders públics, en l’àmbit de la seua competència, poden intervenir, mitjançant la difusió d’una informació adequada i l’adopció de mesures oportunes, a condició que aquestes siguin conformes a les exigències de la llei moral i respecten la justa llibertat dels esposos. Perquè sense un dret inalienable, el matrimoni i la procreació, no hi ha dignitat humana. Pertoca, en definitiva, als pares decidir, amb ple coneixement de causa, el nombre de fills, prenent les seues responsabilitats davant de Déu, davant d’ells mateixos, davant dels fills que han posat al món i davant de la comunitat a la qual pertanyen, seguint els dictàmens de la seua consciència, il·luminada per la llei de Déu, autènticament interpretada, i sostinguda per la confiança en Ell.»

Familiaris Consortio

Joan Pau II, 1981



«...el progrés científicotècnic, que l'home contemporani incrementa contínuament en el seu domini sobre la natura, no sols desenvolupa l'esperança de crear una humanitat nova i millor, sinó també una angoixa cada dia més profunda davant del futur.

(...)

Ha nascut així una mentalitat contra la vida (*anti-life mentality*), com es veu en moltes qüestions actuals: cal pensar, per exemple, en un cert pànic derivat dels estudis dels ecòlegs i futuròlegs sobre la demografia, que de vegades exageren el perill que representa el creixement demogràfic per a la qualitat de la vida.

Però l'Església creu fermament que la vida humana, fins i tot dèbil i malalta, és sempre un do esplèndid del Déu de la bondat. Contra el pessimisme i l'egoisme, que ofusquen el món, l'Església està a favor de la vida: i sap descobrir en cada vida humana l'esplendor d'aquell "Sí", d'aquell "Amén" que és Crist mateix. Al "no" que envaeix i afligeix el món, contraposa aquest "Sí" vivent, i defensa així l'home i el món de tots els qui aguaiten i rebaixen la vida.

(...)

Per això l'Església condemna, com a ofensa greu a la dignitat humana i a la justícia, totes aquelles activitats dels governs o d'unes altres autoritats públiques que tracten de limitar de la manera que siga la llibertat dels esposos en la decisió sobre els fills.»

Ratzinger, J.

***El camí pasqual*, 1985**



«...sabem bé que la terra té prou riqueses per assaciar tothom; no manquen els béns materials, sinó les forces espirituals que podrien crear un món de justícia i de pau.»

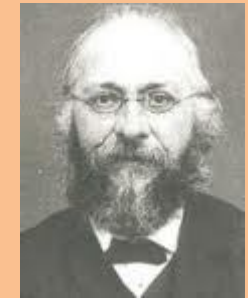


**Encíclica
Laudato Si'
de Francesc I
Sobre la cura de la casa de tots (2015)**

«50. En lloc de resoldre els problemes dels pobres i de pensar en un món diferent, alguns pensen només a proposar una reducció de la natalitat. No falten pressions internacionals als països en desenvolupament, que condicionen ajudes econòmiques a certes polítiques de “salut reproductiva”. Però, “si bé és cert que la desigual distribució de la població i dels recursos disponibles crea obstacles al desenvolupament i a l’ús sostenible de l’ambient, cal reconèixer que el creixement demogràfic és plenament compatible amb un desenvolupament integral i solidari”. Culpar l’augment de la població i no el consumisme extrem i selectiu d’alguns és una manera de no afrontar els problemes. Es pretén legitimar així el model distributiu actual, en què una minoria es creu amb el dret de consumir en una proporció que seria impossible generalitzar, perquè el planeta no podria ni tan sols contenir els residus de semblant consum. A més, sabem que es malbarata aproximadament un terç dels aliments que es produeixen, i “l’aliment que es malbarata és com si es robara de la taula del pobre”. De qualsevol manera, és cert que cal prestar atenció al desequilibri en la distribució de la població sobre el territori, tant en el nivell nacional com en el global, perquè l’augment del consum portaria a situacions regionals complexes, per les combinacions de problemes lligats a la contaminació ambiental, al transport, al tractament de residus, a la pèrdua de recursos, a la qualitat de vida.»

Neomalthusians. El moviment militant neomalthusià a França comença el 1890, amb la publicació de l'article revolucionari d'Henry Fevre «Et multipliez-vous». Marie Huot llança el lema de «la vaga de ventres fins a la transformació revolucionària de la societat». Aquest eslogan va establir el caràcter polític del neomalthusianisme francès, pròxim als moviments anarcosindicalistes. I així va seguir fins que després de la Segona Guerra Mundial el moviment va desaparèixer. La influència eugenista va marcar també amb molta força alguns corrents neomalthusians. Paul Robin (1837-1912) fou la figura emblemàtica d'aquest moviment. «Normalien» [que ha estudiat a l'École Normale Supérieure] compromès amb l'acció política d'extrema esquerra, va crear el 1896 la Ligue de la Régénération Humaine, la divisa de la qual fou «bon naixement-educació integral» [*bonne naissance-éducation intégrale*]. La lliga es proposava «difondre les nocions exactes de ciència fisiològica i social que han de permetre als pares distingir els casos en què hauran de mostrar-se prudents pel que fa al nombre dels seus fills, i assegurar així llur llibertat i, sobretot, la llibertat de la dona». La lliga vol també donar a conèixer «els mètodes anticonceptius que constitueixen una arma de lluita contra la infelicitat». Una revista, *Régénération*, va aparèixer fins al 1902. Després vingué *Génération consciente*, animada per Eugène Humbert (1870-1944) i la seua dona Jeanne (1890-1986), dues figures importants del moviment. Impulsats més per individus que per forces socials, els neomalthusians van ser poc escoltats. La seua influència va restar limitada als ambients llibertaris, sindicalistes i a certes tendències feministes.

[Segons la pàgina web de l'ANCIC - Association Nationale des Centres d'Interruption de grossesse et de Contraception]

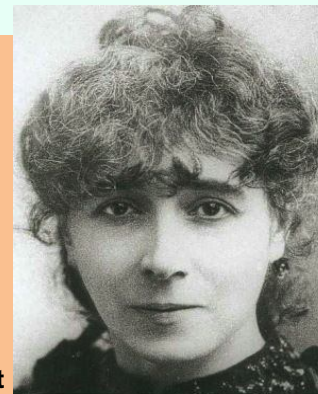


Paul Robin

Jeanne Humbert



Marie Huot



Histoire de Paris

Ligue de la Régénération Humaine

De 1902 à 1908, cet immeuble fut le siège de la Ligue de la Régénération humaine, première organisation néo-malthusienne française. Fondée en 1896 par Paul Robin (1837-1912), membre de la première Association internationale des Travailleurs et pionnier en France de l'éducation intégrale, la Ligue de la Régénération humaine se donna pour mission de convaincre les classes populaires qu'elles avaient tout intérêt, pour leur survie économique et pour lutter contre l'oppression sociale dont elles étaient l'objet, à limiter volontairement le nombre de leurs enfants. Elle travaillait, notamment par des conférences publiques et des brochures, à populariser les méthodes contraceptives. Dissoute en 1908, la Ligue de la Régénération humaine fit place au groupe de "Génération consciente" d'Eugène Humbert; celui-ci continua son action jusqu'à la promulgation de la loi de 1920, qui interdit toute propagande anticonceptionnelle.

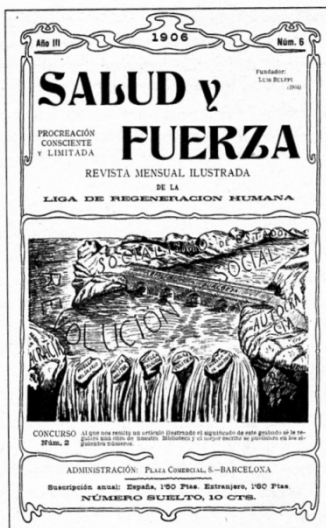


27 Rue de la Duée, Paris, on va estar la seu de la Ligue de la Régénération Humaine, primera organització neomalthusiana a França.





Cabecera del periódico *El Nuevo Malthusiano* de 1905 que sustituye al órgano de difusión de la Liga española judicialmente suspendido *Salud y Fuerza*.



Portada de *Salud y Fuerza* donde la Huelga de Vientres representa un elemento más para la emancipación del proletariado.



Portada de la quinta edición española de la obra de Luis Bulffi *¡Huelga de Vientres!* en 1908.



El 1904 es va fundar a Barcelona la Secció Espanyola de la Lliga Universal de la Regeneració Humana. Els anarquistes catalans Lluís Bulffi, Anselm Lorenzo i Mateu Morral tingueren un paper destacat en la difusió de les idees neomalthusianes (molt influenciats pel francès Paul Robin). Bulffi fou director de la publicació senyera *Salud y fuerza*. Cap al 1905 la Lliga espanyola tenia 31 seccions en centres obrers majoritàriament a Catalunya, el País Valencià i Andalusia. Amb la publicació es distribuïen els cons preservatius francesos. L'oposició al malthusianisme per part de l'Església Catòlica fou fèrria. A Barcelona el cardenal Casañas impulsà la creació del Comitè de Defensa Social (1905), que a més de lluitar contra les idees anarquistes i neomalthusianes, mantingué campanyes contra els contraceptius i els intents de legalitzar el matrimoni civil i el divorci. La lliga neomalthusiana espanyola obrí el 1906 el que es pot considerar el primer centre de planificació familiar a la península. Bulffi, per no poder pagar multa governativa, va acabar a la presó, la publicació fou temporalment suspesa i es clausurà la que havia estat la segona clínica d'Europa d'assessorament de com evitar embarassos no desitjats.

(Citat de la ressenya de Jordi Catalan del llibre *La ecología humana en el anarquismo ibérico*, d'E. Masjuan.)



¡Viva el amor y la procreación voluntaria!
 ¡Guerra a la miseria!
¡He aquí la verdadera seguridad de la mujer!

El pesario **Securitas** es lo más práctico, lo más eficaz, lo más útil, lo más seguro y lo más informativo **PARA EVITAR EL EMBARAZO**. Es el pesario de más seguridad, el único que ofrece a la mujer absoluta garantía de no quedar embarazada, teniéndolo colocado.

Es el más consistente, porque dura toda la vida; es el más práctico, porque puede la mujer llevarlo en un gesto cotidiano, como ocurre con los demás.

Usando el pesario **Securitas**, compuesto de excelente material a base de aluminio-platino, no hay necesidad de gastar más dinero, como sucede con los demás pesarios de dudoso resultado.

El pesario **Securitas** está reconocido y recomendado unánimemente por la clase médica alemana, es una de las invenciones modernas más importantes en el terreno médico ortopédico.

Se envía por correo certificado, cuidadosamente resguardado en su estuche, acompañado del instrumento para su colocación.

Su precio, **26 pesetas**, libre de gastos de envío.

No dude usted más, y encargue el envío de este pesario, anticipando el dinero por giro postal. Póngase sus señas bien claras, para hacer el envío inmediatamente.

A todo pesario y aparato para su colocación, acompaña prospecto explicativo ilustrado con grabados, sobre el modo de colocarlo.

Hoja suelta incluida en la revista *Generación Consciente* en 1924
 y en la que se anuncia la venta de contraceptivos desde su administración.

¡A las mujeres! ¡A los proletarios!
¡A todos los hombres de conciencia libre!

Esperar libros cuando no se dispone de medios suficientes para adquirirlos y educarlos debidamente, no sólo es una irresponsabilidad y una negligencia en sus deberes, sino que sólo la ignorancia y la estupididad humana pueden discutirlo.

No hay que olvidar a la fuerza, como venida con la humanidad, el cristianismo y la impotencia, que hace felices a toda esa profanidad humana, a todo ese millón de millones de seres no educados, nacidos a cambio de la voluntad de sus padres, y cuya existencia es un sufrimiento continuo.

El mundo presenta un espantoso cuadro de dolor, de miseria y de sufrimiento en los Tercios, debiendo lamentarse por no haber comenzado a este abismo de crueldades odiosas, a este fatídico horizonte.

La misión del hombre es dar Vida. Vida de equidad y justicia, y no vida miserable, de iniquidad y degeneración física y moral.

En el hombre debe imperar la voz de la razón y no la del instinto grosero.

Los señas los libros de esta biblioteca, y envíelos al hacer más.

He aquí tres pequeños grandes libros, destinados a proporcionar la felicidad y amor a la humanidad:

¡Huelga de Vientres!
 Por LUIS BULFFI
 Medio práctico para evitar los nacimientos anormales con sus grabados.—Precio, 25 céntimos.
 A números correspondientes y suscripciones, a 30 céntimos, desde 10 ejemplares en adelante.

Generación Consciente
 Por FRANCIS BULFFI
 Anatomía, fisiología, procreación científica y racional de la Humanidad en adelante. Texto ilustrado con varios grabados.—Precio, 25 céntimos.
 A números correspondientes y suscripciones, a 30 céntimos, desde 10 ejemplares en adelante.

La Educación Sexual
 Por IRAN MARESTAN
 Anatomía, fisiología y higiene de los órganos genitales.—Preservación y curación de los enfermedades venéreas.—Medios científicos y prácticos de control del embarazo.—Educación moral y social del neo-malthusianismo.—El amor libre y la maternidad.—La procreación consciente e ilustrada.—Precio, 25 céntimos.
 A números correspondientes y suscripciones, a 30 céntimos, desde 10 ejemplares en adelante.

Hoja de la publicación neomalthusiana de Valencia *Generación Consciente*, de 1924 en la que se recomiendan las lecturas de la procreación consciente antes editadas por *Salud y Fuerza* de Barcelona.

Als pioners com Bulffi i *Salud y Fuerza* seguien noves plataformes com la revista *Generación Consciente*, d'Alcoi, o la renovada *Estudios*. Els anarquistes de *Generación Consciente* consideraren part de la lluita pel control del propi cos i la millora de l'espècie el rebuig del tabac, l'alcohol, les cartes, la pornografia i fins i tot la carn. Aquests valors es difongueren durant els anys vint entre els ateneus populars, les cooperatives obreres i les escoles racionalistes. L'impacte de la publicació és esfereïdor si creiem les dades que indiquen tirades totals de cada número de 70.000. Malgrat tot, la dictadura de Primo de Rivera seguí engarjolant els responsables d'aquestes publicacions. Durant els anys trenta els anarquistes intensificaren llurs esforços en favor de la generació conscient i la lluita contra les malalties venèries. El Dr. Fèlix Martí Ibáñez propugnà una revolució sexual, que tingué aplicació pràctica en l'aprovació el 1936 de la primera llei de l'avortament. Masjuan defensa que el neomalthusianisme fou un element cabdal en la ràpida caiguda de la natalitat que s'albira a la Catalunya del primer terç del segle XX. Les pràctiques proposades pels neomalthusians esdevingueren generalitzades en el transcurs del segle. Avui són tan normals que sorprèn comprovar la lluita esmerçada per a difondre-les.

(Citat de la ressenya de Jordi Catalan del llibre *La ecología humana en el anarquismo ibérico*, d'E. Masjuan.)



Fèlix Martí Ibáñez



Portada de la revista naziro-desnazi i neomalthusiana *Cinmos* de Valencia fundada en 1935 en la que col·laboren anarquistes com Félix Martí Ibáñez.



Huot



Neomalthusianisme i feminisme (1)

A més de la consigna de la vaga de ventres, llançada en una conferència el 1892, Marie Huot va mantenir una intensa activitat en diferents línies. En *Le mal de vivre* (1892) denunciava alhora l'explotació econòmica, la violència masclista i el maltractament dels animals de laboratori. Es podria dir que va ser una ecofeminista *avant la lettre*.

Nelly Roussel, qui va formar part des del principi de la Lliga de la Regeneració Humana, reivindicà públicament el dret de les dones a disposar del seu cos i una política de control de la natalitat que admetera l'ús d'anticonceptius i la despenalització de l'avortament. Fou una activa conferenciant, defensava la "prudència paternal" com a mitjà d'emancipació de les classes més pobres i proposà una "nova dona", esportista i compromesa amb la seua professió.

No seria exacte dir que el neomalthusianisme és una part del moviment feminista, però les coincidències parcials i les influències mútues són significatives. Des de Robin, per a qui la primera de les sis condicions definitòries d'un anticonceptiu perfecte era "dependre únicament de la dona", fins a personatges com els esmentats adés.

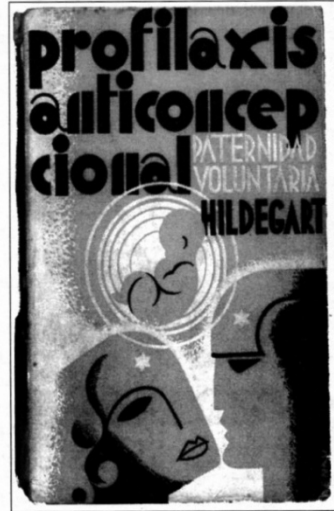
On nous a accusés souvent d'être des révolutionnaires, parce que nous réclamons pour les animaux une part dans les droits sociaux; des anarchistes, parce que nous n'admettons pas que l'intelligence s'arroge envers nos frères moins doués une omnipotence tyrannique, et des perturbateurs, parce que nous voulons modifier cet ordre aussi naturel qu'impitoyable qui livre sans merci les faibles aux caprices des forts.

Eh bien, nous sommes ceci et cela et mieux encore : nous sommes surtout des nihilistes.

Roussel



En els anys trenta, protofeministes com Maria Lacerda de Moura o Hildegart Rodríguez van trobar ressò en els mitjans neomalthusians i anarquistes.



Portada del libro de Hildegart Rodríguez *Profílixis anticoncepcional* editado por Orto de Valencia en 1931.



Maria Lacerda de Moura



Hildegart Rodríguez



Portada de la edición española de 1936, del libro neomalthusiano de la publicista brasileña María Lacerda de Moura titulado *Amas y no os multipliquéis*.

En els setanta, el neomalthusià ecologista Hardin va ser criticat per l'esquerra política per les seues opinions sobre l'emigració i la sociobiologia, i va ser criticat per la dreta política pel seu suport a les clíniques d'interrupció de l'embaràs i al moviment feminista.

Neomalthusianisme i feminisme (2)

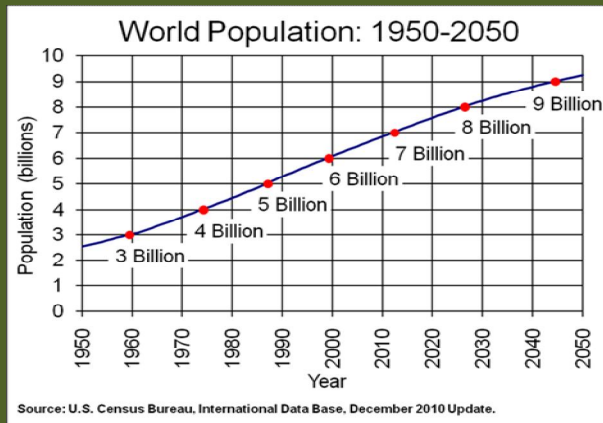


Portada del libro del Dr. Wandre *Amor y no os multipliquéis* por Editorial de Valencia que contiene además un tratado sobre el Amor Libre de la publicación neomalthusiana *Madre y Veraz*.

Les dades: població i aliments en el món contemporani

Projeccions de la població mundial segons tres escenaris de fecunditat, món, 1950-2150, en milions

<i>Escenaris</i>	<i>1950</i>	<i>1995</i>	<i>2050</i>	<i>2100</i>	<i>2150</i>
Baix	2.524	5.687	7.662	5.583	3.550
Mitjà	2.524	5.687	9.367	10.414	10.806
Alt	2.524	5.687	11.156	17.497	26.979



Escenari baix: taxa de fecunditat _ 1,5 fills/dona

Escenari mitjà: 2

Escenari alt: 2,5



L'estat de les coses. Món, estimacions març 2011

Regió	Població (en milers)	Fecunditat: nombre de fills per dona
ÀFRICA	1.056.530	4,377
AMÈRICA LLATINA i CARIB	594.800	2,137
AMÈRICA DEL NORD	354.950	2,009
ÀSIA	4.212.240	2,286
EUROPA	733.208	1,522
OCEANIA	36.291,9	2,413
MÓN	6.988.020	2,508

Fonts: Institut national d'études démographiques: <www.ined.fr>; World Population Prospects, Nacions Unides, 2009

Al final del 2011 la població mundial va arribar a 7.000 milions.

La taxa de fecunditat se situa encara al nivell de l'escenari alt.



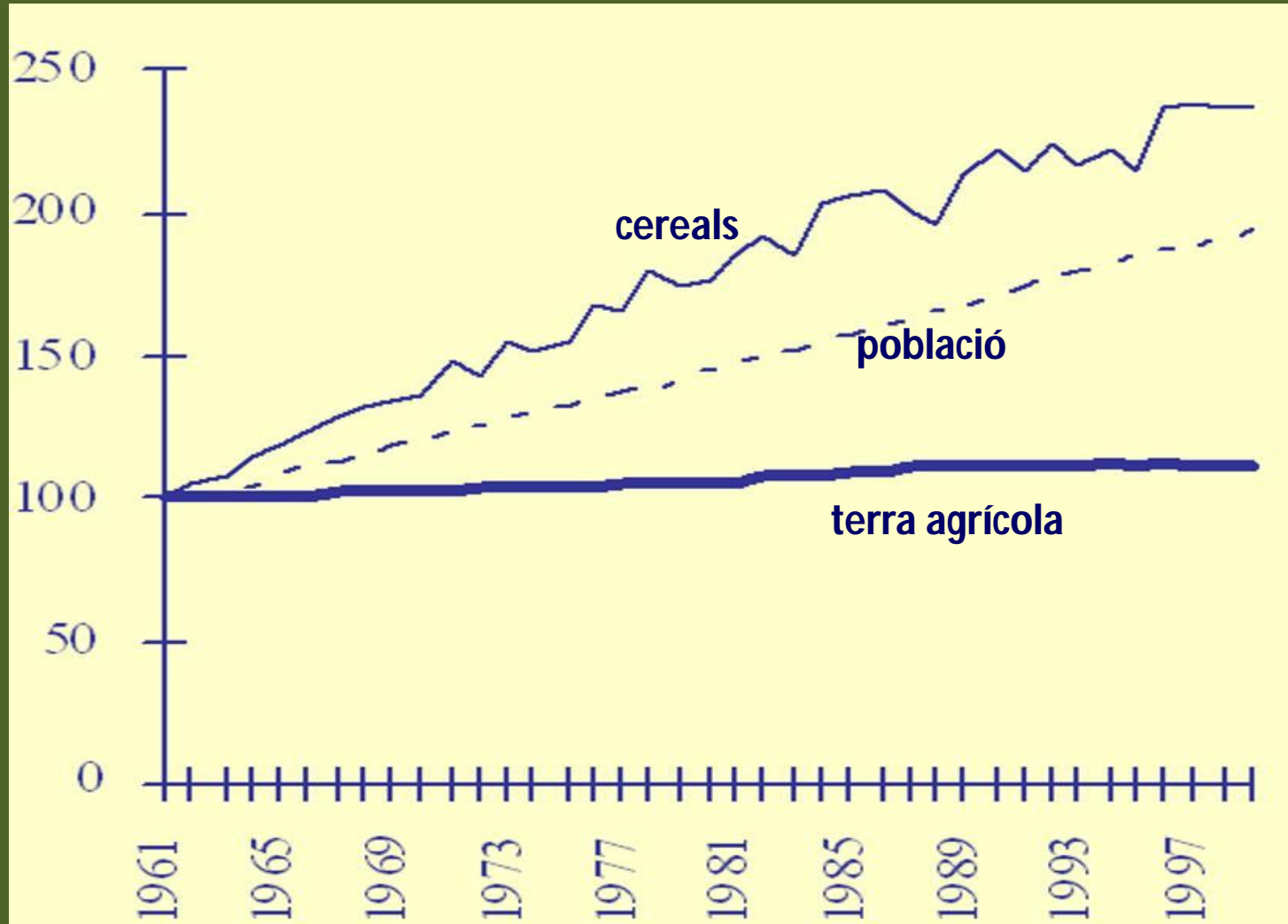
Població, aigua dolça i terra agrícola, món, 2000-2050

<i>Població (milions)</i>	
2000	6.057
projecció 2050 (variant mitjana)	9.322
<i>Recursos anuals d'aigua renovable (km³)</i>	
total anual (km³)	49.535
m³ per capita (pc), 2000	7.610
m³ pc, població mitjana, 2050	5.310
<i>Terra agrícola</i>	
total 1997, milions d'hectàries (Ha)	1.509,94
Ha pc, 2000	0,25
Ha pc, població mitjana, 2050	0,16

Fonts: United Nations Population Division 2001; Engelman et al. 2000.



Les dades que han silenciat el malthusianisme durant la segona meitat del segle XX: Canvi de la població, de la producció de cereals i de la superfície de terra agrícola, món, 1961-1999, indexat el 1961.



Valors 1961

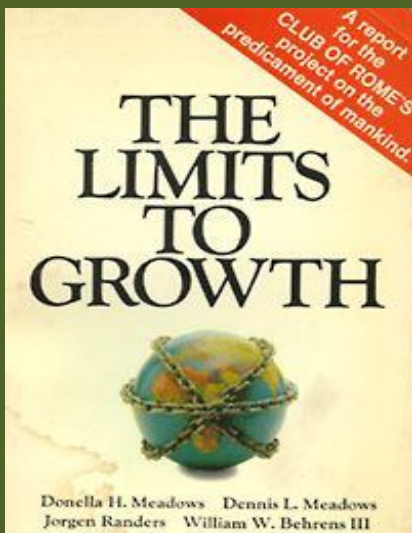
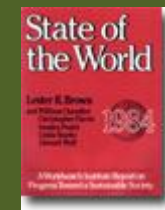
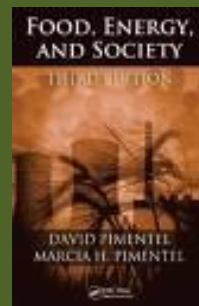
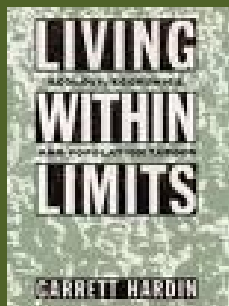
Població:
3081 milions

Producció: 877
milions de Tm

Terra: 1346
milions
d'hectàries

Fonts: UNPD, FAO

El debat actual: els arguments del neomalthusianisme



Neomalthusians
«ecologistes» (1960)

Garrett Hardin

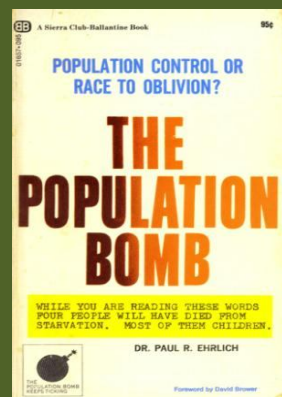
Denis i Dana Meadows

Lester Brown

Paul i Anne Ehrlich

David Pimentel

...

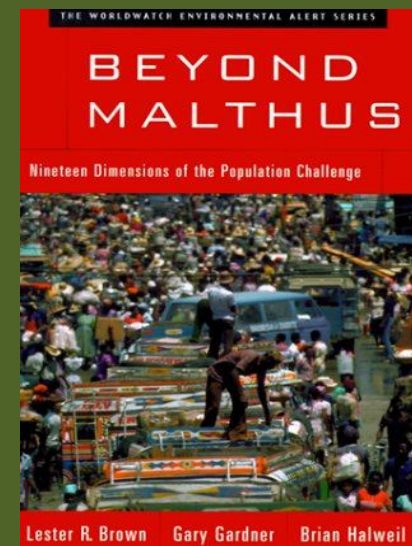


Producció mundial per persona de cereals, carn de boví/oví i peix, 1950-2000

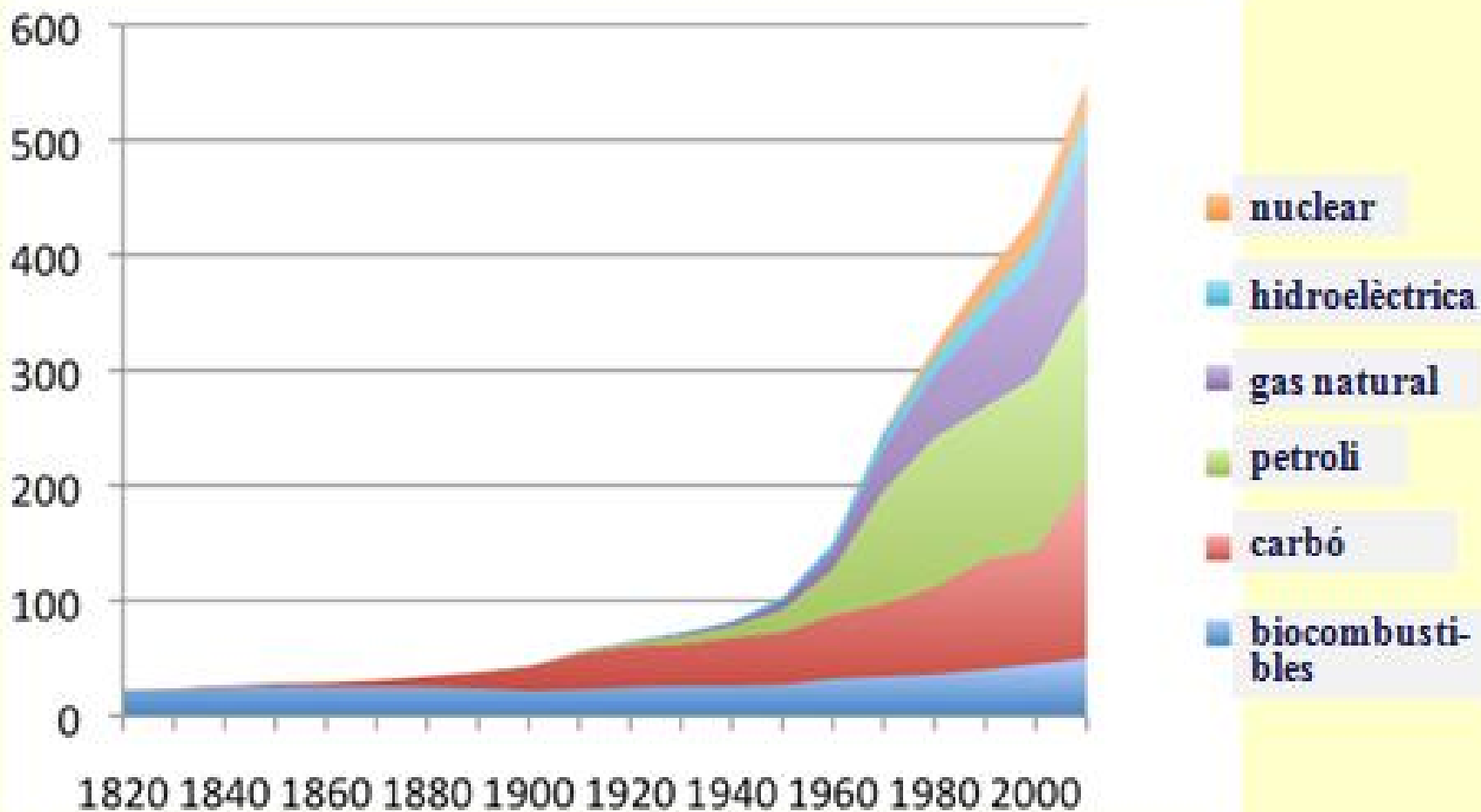
	Període de creixement	% de creixement	Període de declivi	% de declivi
Cereals	1950-1984	+38	1984-2000	-11
Vedella/ corder	1950-1972	+44	1972-2000	-15
Peix i marisc	1950-1988	+112	1988-1998	-17



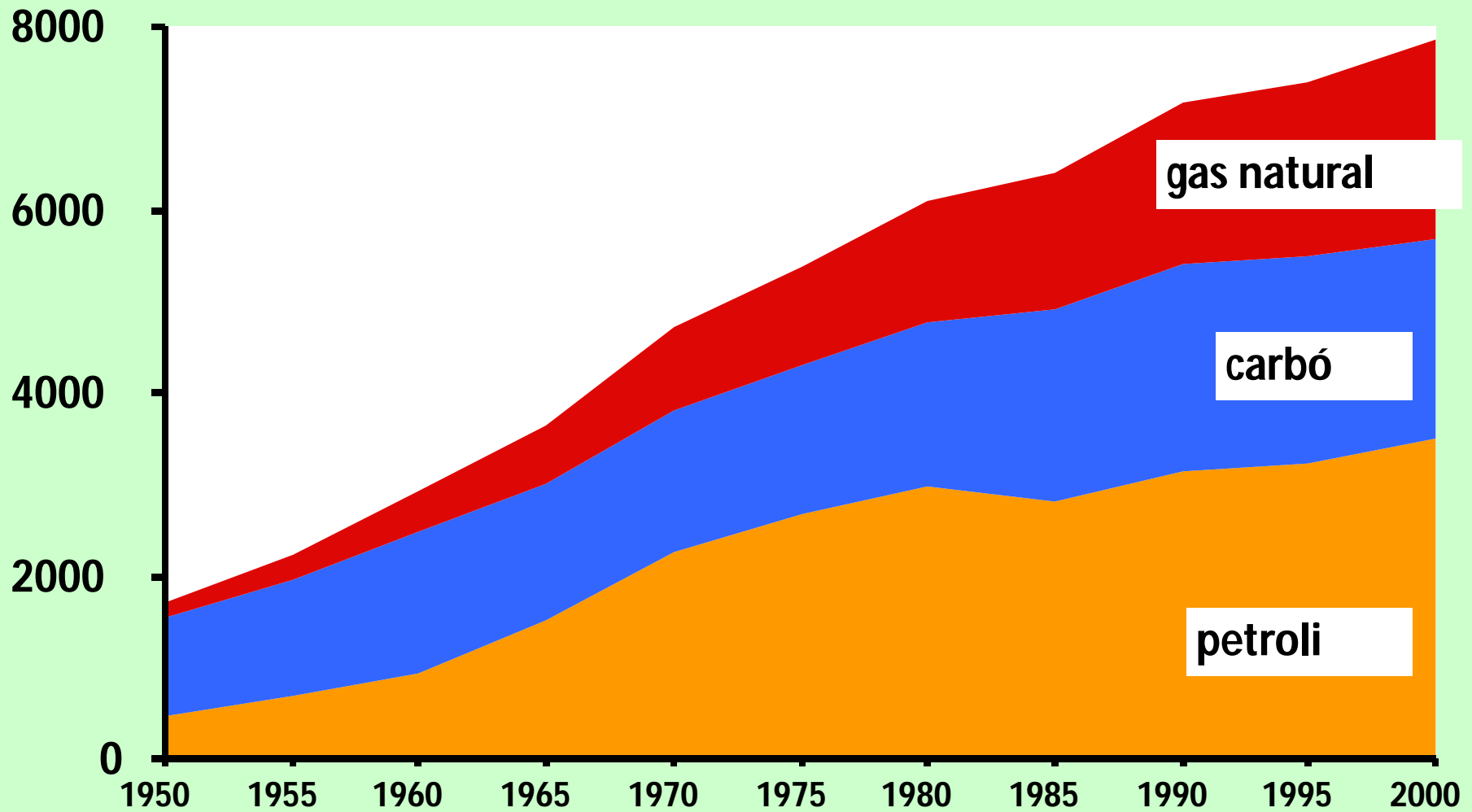
Font: Brown, 2001



Consum d'energia. Món, 1820-2010.
Exajoules (10^{18} joules) per any

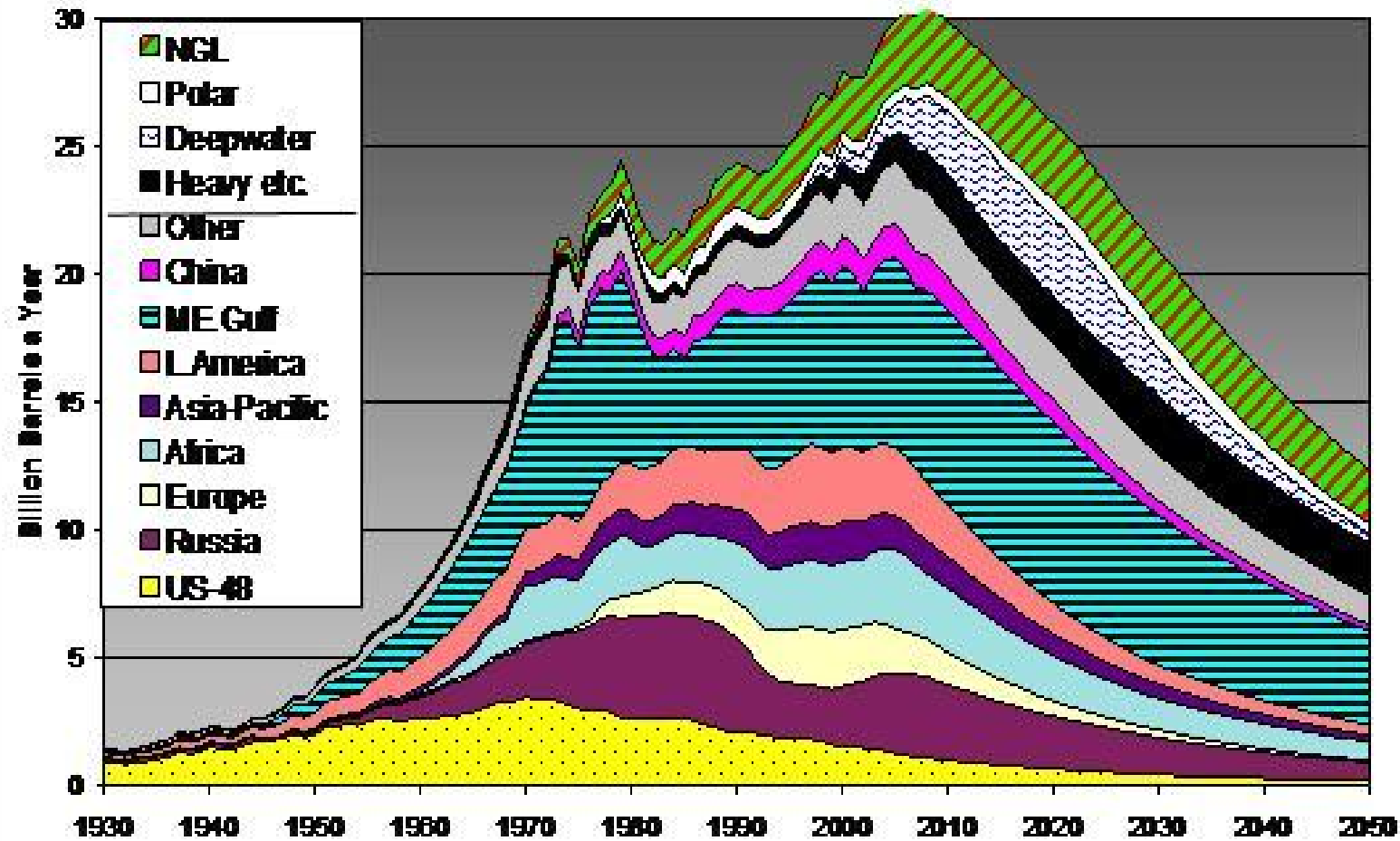


Consum de combustibles fòssils, 1950-2000, món, milions de tones equivalents de petroli



Font: Worldwatch Institute, 2002

OIL PRODUCTION



Trajectòria històrica i projecció de la producció de petroli, segons C. J. Campbell (2009).

Potser una combinació adient de receptes econòmiques i tècniques ja conegudes, mesures de protecció mediambiental i ajustaments en la composició de la dieta podria permetre una alimentació adequada per a la pròxima i més nombrosa generació sense un deteriorament irreparable dels sistemes naturals.

Segons Smil (2001) això seria possible amb:

- una utilització molt més eficient de l'aigua;**
- mesures contra la contaminació derivada de l'excés de nitrogen;**
- mesures que eviten una simplificació extrema dels sistemes agraris;**
- fre a la degradació dels sòls per l'erosió, salinització i empobriment biològic que resulta de l'explotació agrícola intensiva, tot i que les concentracions d'ozó en la troposfera i, sobretot, l'escalfament del planeta, poden complicar notablement aquesta tasca;**
- ajustament del consum d'aliments d'origen animal al que s'obtinga a partir de remugants que pasturen en prats no cultivables i d'animals de corral i de cultius aquàtics d'espècies no carnívores;**
- reducció de les pèrdues que es produeixen durant i després de la collita;**
- adaptació a la baixa dels càlculs habituals sobre les necessitats humanes d'energia i proteïnes;**
- reequilibrament de la dieta de la modernització, sobrecarregada de greixos i de proteïna animal.**

La societat indecisa

Opinió sobre el creixement demogràfic i els seus efectes mediambientals

Població de 18 anys o més, País Valencià, 1997, %.

A continuació hi ha dues afirmacions. Per a cadascuna, digueu si esteu d'acord o en desacord segons l'escala següent: 1: molt en desacord; 2: més bé en desacord; 3: indecís/a; 4: més bé d'acord; 5: molt d'acord; X: no sap/no contesta.

	1	2	3	4	5	X
Vivim en un planeta limitat i per tant la població no pot créixer indefinidament.	5,8	26,8	22,3	35,5	7,8	2,0
La Terra és gran i si hi ha progrés no importa que cresca la població.	8,3	25,3	18,0	39,0	8,5	1,0

La contradicció aparent depèn del fet que les preferències col·lectives són inconsistentes: volem alhora una esperança de vida alta, estabilitat demogràfica i una majoria de gent jove.

Crec que el problema rau més aviat en una estructura inconsistent de les preferències col·lectives en matèria de població. Volem una esperança de vida alta, perquè viure molt de temps és desitjable. Preferim una proporció important de joves, per por d'una fallida del sistema de pensions. I esperem una demografia més o menys estable perquè això de tenir molts fills és una cosa pròpia del subdesenvolupament, i dos fills (tres com a molt) és allò modern.

Demanem els tres desitjos al geni de la història, però aquest ens respon que, com tots els genis, pot saltar-se de tant en tant les lleis de la física (volar en catifes i tot això), però no pot violar les lleis de la lògica. I que els tres desitjos no poden ser satisfets simultàniament. Només de dos en dos.

